tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 2 1 2003

Particulieren realiseren nieuwe natuur

Veenmosrietland met Echte Koekoeksbloem in particulier beheer. Foto: Frank Visbeen.

Echte Koekoeksbloem. Foto: Piet Zomerdijk.

Een nieuwe ontwikkeling in het Nederlandse natuurbeleid is dat vanaf 2000 particulieren de mogelijkheid hebben hun grond definitief een natuurbestemming te geven, het zogenaamde particulier natuurbeheer. In Noord-Holland hebben particulieren inmiddels 100 hectare nieuwe natuur notarieel laten vastleggen met het ministerie van LNV, waarvan het merendeel in het veenweidegebied van het Noord-Hollands Midden.

Particulier natuurbeheer

Vroeger vond de verwerving en het beheer van natuurgebieden vrijwel alleen door de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties plaats zoals bijvoorbeeld Noord-Hollands Landschap, Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten. De gronden met een hoofdfunctie natuur werden opgekocht door Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). BBL droeg vervolgens die gronden over aan terreinbeheerders, waarmee de natuurdoelstelling was gerealiseerd.
Onder particulier natuurbeheer wordt verstaan het beheer van natuurterreinen door particulieren zonder dat daarbij verwerving aan de orde is. De grond blijft dus in eigendom van de particulier.
In principe is particulier natuurbeheer binnen begrensde natuurgebieden overal mogelijk. De particuliere eigenaar gaat een dertigjarig contract aan met het Rijk waarbij de grond onomkeerbaar van functie is veranderd. Hij krijgt daarvoor een tegemoetkoming voor de waardedaling van de grond.

Politiek

Demissionair minister Veerman wil de komende jaren fors bezuinigen op de verwerving van natuurgebieden en heeft het accent verschoven naar agrarisch en particulier natuurbeheer. Hij verklaarde bij de presentatie van de Natuurbalans op 16 september het volgende: „We moeten meer oog hebben voor natuurbeheer door particulieren, ook door boeren. Dat hebben we in het verleden te weinig benut. Aankoop is voor mij geen doel op zich, maar één van de beschikbare middelen", aldus de bewindsman. Volgens hem zijn boeren in staat net zulke goede natuurprestaties te leveren als de grote terreinbeherende instanties.

De praktijk

Inmiddels is 100 hectare omgezet van landbouwbestemming naar natuurgrond. Het gaat grotendeels om graslanden in het veenweidegebied van het Noord-Hollands Midden en in één geval om een landgoed. Bij de regeling particulier natuurbeheer zijn tot nu toe dus veel agrariërs betrokken. Het natuurbeheer is hen niet vreemd. Naast het agrarisch natuurbeheer waarmee ze in veel gevallen bezig zijn, beheren zij circa 84 procent van de verworven natuurgebieden in het veenweidegebied.
Bij particulier natuurbeheer richten de boeren zich met name op het beheer van weidevogels en in een enkel geval op het beheer van veenmosrietlanden. Vooral de weidevogeldoelstelling is veelal goed inpasbaar binnen de bedrijfsvoering. In feite zijn zij de nieuwe collega's van de natuurbeschermingsorganisaties. Met name over de afstemming van het beheer is samenwerking gewenst. In Waterland speelt de Natuurvereniging een belangrijke rol in de aanvraag bij het ministerie, het advies en de uitvoering van het beheer en het vastleggen van de natuurresulaten.

Stimulans

Particulier natuurbeheer kende een trage start, wat vooral te wijten is aan de volgende factoren. De regeling is pas in 2001 voor het eerst opengesteld voor particulieren. Bovendien moest de provincie Noord-Holland eerst nog de gebiedsplannen opstellen. Ten derde is de regeling bij veel grondgebruikers onbekend. De animo onder de grondgebruikers voor particulier natuurbeheer is evenwel inmiddels groeiende. De voorlichting over particulier natuurbeheer is echter nog onvoldoende. Zoals zo vaak maakt onbekend onbemind. De omschakeling van landbouwgrond naar een primaire natuurdoelstelling is een belangrijke en grote beslissing voor de betrokkene. Dit pleit voor een betere voorlichting en begeleiding van de grondgebruikers, zodat zij weloverwogen een keuze kunnen maken. Natuurverenigingen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Frank Visbeen
Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland
waterland@natuurvereniging.nl